

Lepšie hospodárenie s komunálnym odpadom zníži emisie skleníkových plynov

- Predpokladá sa, že množstvo komunálneho odpadu vzrastie v období rokov 2005 až 2020 o 25 %.
- V rámci riešenia environmentálnych vplyvov v dôsledku zvyšovania objemu odpadov zohráva hlavnú úlohu zvyšovanie zhodnotenia odpadov a odklon od skládkovania odpadov.
- Keďže recyklácia a energeticky zhodnotené spaľovanie sa využíva v čoraz vyššej miere, do roku 2020 sa očakáva výrazný pokles čistého objemu emisií skleníkových plynov z procesov nakladania s komunálnym odpadom.
- Obmedzenie alebo zamedzenie zvyšovania objemov odpadu by ešte viac znížilo emisie skleníkových plynov zo sektora odpadov a prinieslo by ďalšie výhody spoločnosti a životnému prostrediu.

Rast objemu odpadov

V roku 1995 každý Európan vyprodukoval v priemere 460 kg komunálneho odpadu. V roku 2004 toto množstvo vzrástlo na 520 kg na osobu a do roku 2020 sa predpokladá ďalší nárast na 680 kg na osobu. Spolu to zodpovedá nárastu takmer o 50 % za 25 rokov. Tento predpokladaný trvalý rast objemu odpadov je v prvom rade dôsledkom predpokladaného trvalého rastu súkromnej konečnej spotreby (t. j. priemerný rast v EÚ-15 o 2 % a v EÚ-12 o 4 % za rok do roku 2020 (ES, 2006))

a pokračovaním súčasných trendov v štruktúrach spotreby.

Ako je uvedené na obrázku 1, medzi členskými štátmi EÚ-15 ⁽¹⁾ a EÚ-12 ⁽²⁾ však existujú výrazné rozdiely. Zatiaľ čo obyvateľ EÚ-15 vyprodukoval v roku 2004 v priemere 570 kg, na obyvateľa EÚ-12 pripadlo iba 335 kg. S ďalším vývojom ekonomík EÚ-12 a ich modelov spotreby je však pravdepodobné, že objem odpadov v najbližších 15 rokoch vzrastie a priblíži sa k súčasnej úrovni EÚ-15. Smerom do

budúcnosti sa očakáva, že do roku 2020 vzrastie objem komunálneho odpadu v EÚ-15 o 22 % a v EÚ-12 o 50 %. V priebehu celého obdobia sa v EÚ-15 vytvorí viac ako 80 % z celkového komunálneho odpadu.

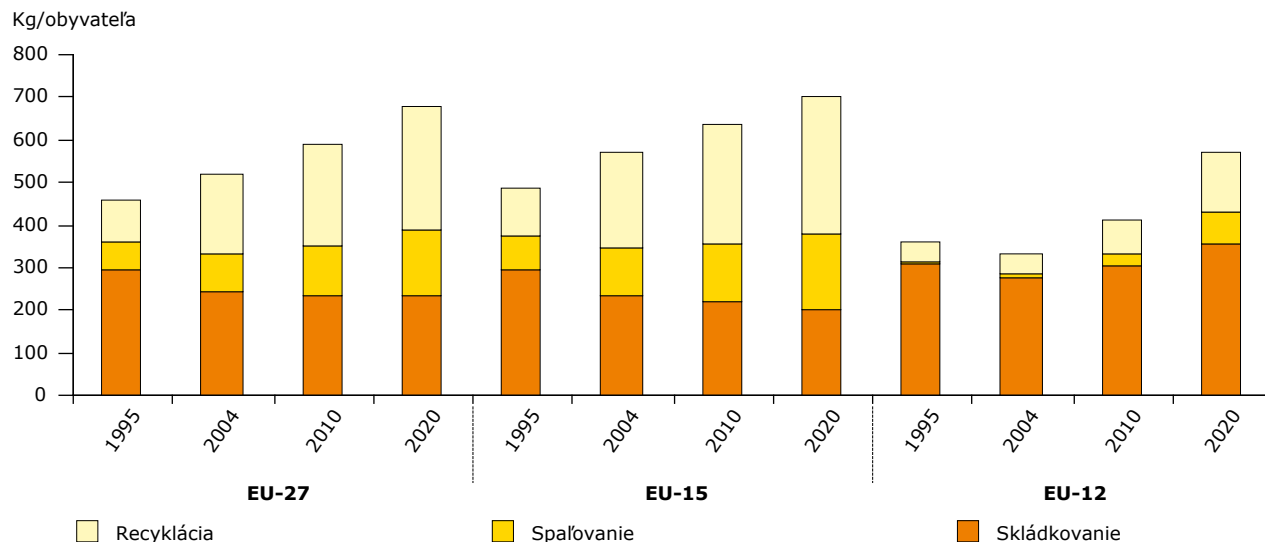
Ak by sme celý komunálny odpad vytvorený v EÚ v roku 2020 (t. j. okolo 340 miliónov ton) jednoducho rozprestrel po zemi, pokryl by 30 cm hrubou vrstvou územie o veľkosti Luxemburska alebo 2,5 m hrubou vrstvou územie o veľkosti Malty!

⁽¹⁾ Rakúsko, Belgicko, Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Írsko, Taliansko, Luxembursko, Holandsko, Portugalsko, Španielsko, Švédsko, Spojené kráľovstvo.

⁽²⁾ Bulharsko, Česká republika, Cyprus, Estónsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Poľsko, Rumunsko, Slovinsko, Slovensko.

Obrázok 1 Tvorba a hospodárenie s komunálnym odpadom v Európe (na obyvateľa)

Zdroj: Eurostat a ETC/RWM.

Tieto výsledky naznačujú, že by sa malo výrazne posilniť úsilie na zamedzenie tvorby odpadov, ak sa má dosiahnuť cieľ šiesteho environmentálneho akčného programu, a to výrazne znížiť objem odpadov.

Zvýšenie zhodnotenia odpadov a odklon od skládkovania odpadov

Zneškodňovanie ukladaním na skládky patrí tradične k najčastejším metódam nakladania s komunálnym odpadom, ale v posledných dvoch desaťročiach sa skládkovanie značne obmedzilo. V roku 2004 sa uložilo na skládky okolo 47 % celkového komunálneho odpadu EÚ (pozri obrázok 1). Do roku 2020 sa predpokladá ďalšie zníženie približne o 35 %. Očakáva sa, že do roku 2020 sa recyklácia a ďalšie materiál zhodnocujúce postupy zvýšia zo súčasnej

úrovne 36 % na približne 42 %. Napokon, spaľovanie sa v roku 2004 sa spaľovanie použilo na 17 % komunálneho odpadu a je pravdepodobné, že do roku 2020 sa zvýši na približne 25 %.

Tieto minulé a očakávané trendy sú do istej miery výsledkom politík zameraných na zvýšenie recyklácie a zhodnotenia odpadu z obalov (napr. smernica o obaloch z roku 1994) a odklon od skládkovania biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu (napr. smernica o skládkach z roku 1999). Vo všeobecnosti sa predpokladá ďalšie znižovanie množstva komunálneho odpadu určeného na skládkovanie. Odráža to úsilie vynaložené na národnej aj Európskej úrovni na splnenie okrem iného cieľov stanovených v šiestom environmentálnom akčnom programe.

Publikácia EEA (EEA, 2007) ilustruje spôsoby, akým jednotlivé členské štáty pristupujú k hospodáreniu s odpadmi, najmä v súvislosti so smernicou o skládkach.

Pokles čistých emisií skleníkových plynov z hospodárenia s komunálnym odpadom

V roku 2005 predstavovali emisie skleníkových plynov z odpadového hospodárstva okolo 2 % celkových emisií v Európskej únii.

Emisie metánu, jedného zo šiestich skleníkových plynov kontrovaných Kjótskym protokolom, sú previazané hlavne s poľnohospodárstvom (predovšetkým s dobytkom) a skládkovaním. Smernica EÚ o skládkach môže preto napomôcť plneniu cieľov EÚ týkajúcich sa znižovania emisií

skleníkových plynov, napríklad zužitkovaním metánu a odklonu od skládkovania biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu. Ďalšou styčnou oblasťou medzi politikou odpadového hospodárstva a politikou v otázkach klimatickej zmeny je spotreba energie (zvyšujúca emisie skleníkových plynov) pri zbere, spracovaní a priemyselnom využití odpadu.

Predpokladá sa, že čistý objem emisií skleníkových plynov z procesov nakladania s komunálnym odpadom klesnú do roku 2020 z vrcholných približne 55 miliónov ton ekvivalentu CO₂ ročne z konca osemdesiatych rokov na 10 miliónov ton ekvivalentu CO₂ (obrázok 2).

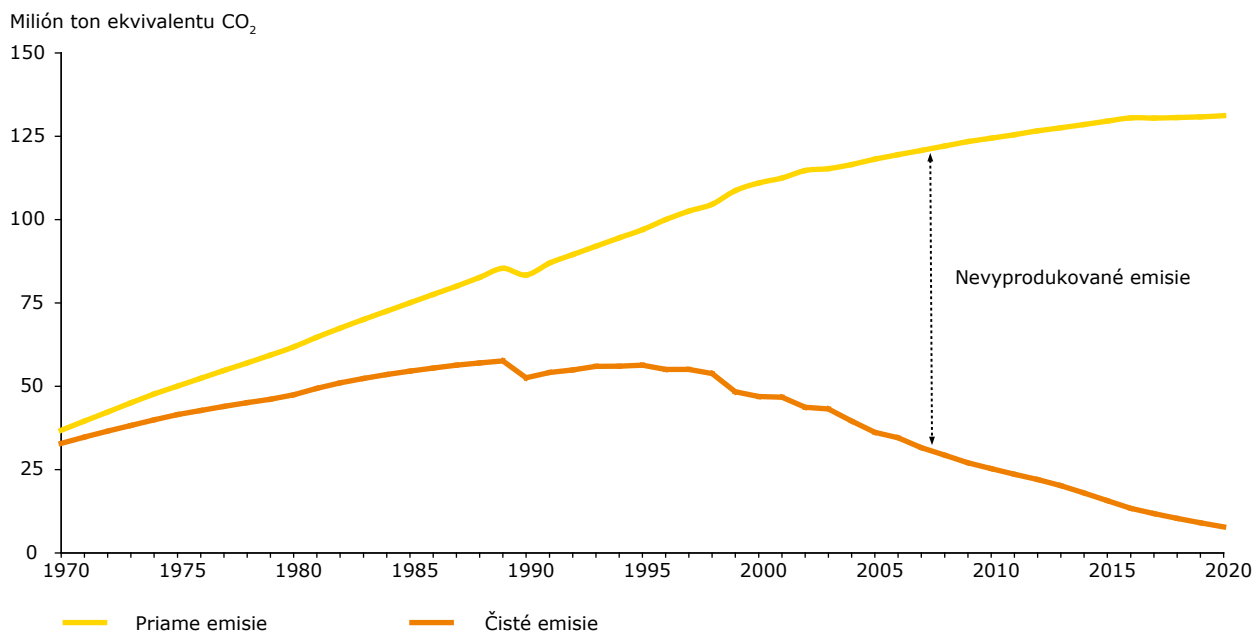
Spôsobia to dva odlišné trendy. Na jednej strane sa predpokladá, že množstvo odpadu, vstupujúce do zariadení na jeho spracovanie, sa zvyšuje z dôvodu nárastu tvorby odpadu na obyvateľa a zvyšovania účinnosti zberu odpadu. Toto spôsobuje zvyšovanie priamych emisií skleníkových plynov zo sektora odpadového hospodárstva. Skládkovanie predstavuje 60 % celkového objemu v roku 2020 a recyklovanie a spaľovanie približne po 20 %.

Na druhej strane stúpne podiel recyklácie a spaľovania. Toto predstavuje úspory (nevyprodukované emisie skleníkových plynov), kompenzujúce priame emisie.

Recyklácia predstavuje 75 % celkových nevyprodukovaných emisií do roku 2020 a spaľovanie takmer 25 %.

Z prognóz vo všeobecnosti vyplýva, že lepšie hospodárenie s komunálnym odpadom zníži emisie skleníkových plynov v Európe a zruší spojitost medzi zaťažením životného prostredia a hospodárskym rastom, k čomu vyzýva šiesty environmentálny akčný program. Okrem toho prognózy pri očakávanom ďalšom rozvoji recyklácie a stále väčšom využívaní odpadu ako suroviny naznačujú dosiahnutie dlhodobého cieľa, a to stať sa recyklačnou spoločnosťou, ako sa uvádza v tematickej stratégii predchádzania vzniku odpadu a jeho recyklácie.

Obrázok 2 Trendy a prognózy emisií skleníkových plynov z hospodárenia s komunálnym odpadom v Európskej únii

Zdroj: ETC/RWM.

Prognózy použité v tejto štúdií predpokladajú, že kapacity odpadového hospodárstva porastú v súlade s potrebami. Ak však investície do nových a kvalitnejších hospodárskych kapacít nebudú držať krok s narastajúcimi množstvami odpadu, čisté objemy emisií skleníkových plynov môžu byť vyššie z dôvodu neefektívneho hospodárenia.

Ďalšie prínosy obmedzenia alebo zamedzenia rastu objemu odpadov

Zatiaľ čo prognózy ukazujú, že čisté emisie skleníkových plynov klesnú napriek rastu objemu odpadov, kroky na obmedzenie alebo zamedzenie predpokladanému rastu objemu odpadov ešte viac znížia čisté emisie skleníkových plynov zo sektora odpadového hospodárstva. Odhaduje sa, že zber a preprava odpadov, ktoré úzko súvisia s objemom odpadov, budú predstavovať menej ako 5 % priamych emisií skleníkových plynov sektora odpadov predovšetkým

v dôsledku krátkych vzdialeností, na ktorých sa komunálny odpad obvykle prepravuje. Toto číslo však predstavuje 40 % čistých emisií v roku 2020.

Obmedzenie objemu odpadov prinesie aj ďalšie výhody, napríklad zníženie nákladov odpadového hospodárstva a menšie znečistenie ovzdušia (časticami a oxidmi dusíka) a zníženie hluku súvisiaceho so zberom a prepravou odpadu. V opačnom prípade môžu náklady odpadového hospodárstva s nárastom objemu výrazne stúpnuť. Náklady na zber a spracovanie odpadu sú obzvlášť zaťažujúce a vytváranie odpadov je už vo svojej podstate strata zdrojov.

Európa nemôže byť spokojná, pokiaľ ide o pokračujúci nárast odpadov, ktorý odráža naše trvalo neudržateľné modely spotreby a výroby, pretože v dlhodobom horizonte môže prevážiť zlepšenia vykonávané v sektore odpadového hospodárstva.

Odkazy

EK (2006), *European Energy and Transport — Trends to 2030 — update 2005* (Európska energetika a doprava — Trendy do roky 2030 — Aktualizácia z roku 2005), Európske spoločenstvá, GR TREN, Luxemburg.

EEA (2007), *The road from landfilling to recycling: common destination, different routes* (Cesta od skládok k recyklácii: spoločný cieľ, rôzne cesty), Európska environmentálna agentúra, Kodaň.

EEA (2008), Podkladový dokument pre Briefing EEA 2008/01 *Lepšie hospodárenie s komunálnym odpadom zníži emisie skleníkových plynov*, Európska environmentálna agentúra, Kodaň.
http://reports.eea.europa.eu/briefing_2008_1/en/Supporting_document_to_EEA_Briefing_2008-01.pdf.

European Environment Agency
Kongens Nytorv 6
1050 Copenhagen K
Denmark

Tel.: +45 33 36 71 00
Fax: +45 33 36 71 99

Web: eea.europa.eu
Enquiries: eea.europa.eu/enquiries

